

Nasjonalt pilegrimssenter

Dato: 06.05.2019

Vår ref: 19/00308-3 tm783

Deres ref:

Hørings svar fra Den norske kirke ved Kirkerådet, Veien fram mot 2037: Langtidsplan 2019-2037

Kirkerådet takker Nasjonalt pilegrimssenter (NPS) for invitasjon til å gi høringssvar på *Langtidsplan 2019-2037, Pilegrimsleden – en reise som berører*.

Da det ikke fulgte med spørsmål til høringsdokumentet, som NPS særskilt ønsker å få tilbakemelding på, har Kirkerådet i sitt svar tatt utgangspunkt i delmålene i kap. 7. *Veien fram mot 2037* og de åtte avsnittene under kap. 9. *Konklusjon*. Vi starter imidlertid med noen kommentarer til dokumentet organisert etter tema.

Kommentarer

Kirkelig tilstedeværelse

Vi gleder oss over økt pilegrimsaktivitet siden oppstart i 1997 og setter pris på det uttalte ønsket fra NPS om kirkelig tilstedeværelse i pilegrimsarbeidet. Dokumentasjonen av kirkelig medvirkning i høringsdokumentet gir Den norske kirke inspirasjon og et godt grunnlag for intern drøfting av våre veivalg fremover for pilegrimsfeltet. Vi mener samtidig at det er uheldig at dokumentet hovedsakelig bruker ord som Den norske kirke, den kirkelige forankringen, kirken og dens bispedømmer framfor «Den norske kirke, sammen med Den katolske kirke og andre kristne trossamfunn [...]» der dét ville vært naturlig¹. Vi hadde også foretrukket at det her ble referert til den kirkelige forpliktelsen til økumenisk tenkning om pilegrimsarbeidet fra 2013 i Kirkenes Verdensråds visjon «Pilgrimage of Justice and Peace»². Her i Norge har Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Norges kristne råd vært med på å arrangere interreligiøse pilegrimsvandringar. På bakgrunn av dette mener Kirkerådet at innledningsformuleringen f.eks. under «Kirke, tro og søken» blir for upresist

¹ Jf. evalueringsdokumentet om NPS og de regionale sentrene fra 2015 side 48 versus dette høringsdokumentet side 20-21 under «Kirke, tro og søken», men også generelt i dokumentet.

² For mer informasjon, se her: <https://www.oikoumene.org/en/what-we-do/pilgrimage-of-justice-and-peace>

formulert. Vi ber om at dette økumeniske aspektet blir tydeligere implementert i langtidsplanen.

I høringsdokumentet heter det: «Til forskjell fra tidligere tider lever vi i dag i et kulturelt og religiøst mangfoldig samfunn, [...] Dagens pilegrim har selv eierskap til sin vandring, ingen kan gjøre krav på å "eie" dagens pilegrimsfenomen.»³ Den norske kirke er det eneste trossamfunn som har kirker og kirkelig aktivitet over hele landet. Derfor ønsker vi å være en aktiv medspiller i den nasjonale pilegrimssatsingen. Samtidig er det slik at pilegrimsmål og pilegrimsvandring/reiser finnes i flere religioner og i kristendommen først og fremst i Den katolske kirke. Vi ønsker derfor at pilegrimssatsingen også tar høyde for dette og inkluderer flere religiøse aktører som relevante samarbeidspartnere. Kirkerådet ber om at det innhentes tilbakemelding om pilegrimfeltet fra andre kirkesamfunn og trossamfunn og at et religionsdialogisk aspekt innarbeides i den endelige langtidsplanen.

Åpne kirker

Kirkerådet har notert at høringsdokumentet understreker pilegrimenes behov for flere åpne kirker. Den norske kirke vil tilrettelegge for dette i tråd med Kirkemøtets sak 11/18, vedtak 13:

«Kirkemøtet ser at åpne og tilgjengelige kirkerom er viktig både for lokalsamfunnet og mennesker på reise.

Kirkemøtet oppfordrer menighetene til å samarbeide med hverandre og relevante samarbeidspartnere for å sørge for flere åpne kirker. Særlig er dette viktig langs pilegrimsledene.»

Saken følges opp av Kirkerådet blant annet i Nasjonalt kirkelig pilegrimsutvalg og i dialog med bispedømmene og KA. «Flere åpne kirker» er også vedtatt av Kirkerådet som nytt resultatmål for 2019, noe som innebærer at alle bispedømmer rapporterer på dette. I tillegg vil Kirkerådet framover se på muligheten for flere tiltak som kan inspirere til flere åpne kirker. Samtidig vil vi minne om at vedtak om åpne kirker ligger under det enkelte menighetsråd og kirkelig fellestråds ansvarsområde. KA ferdigstiller i løpet av 2019 et informasjonshefte om sikkerhetstiltak ved åpne kirker – med og uten vakt – for menigheter og kirkelige fellestråd. Kirkerådet mener at økt kunnskap om hva som skal til av sikkerhetstiltak for å holde kirkene åpne, vil medføre at flere menigheter vil iverksette dette.

Kulturminnestrategi

De rettslige rammene for forvaltningen av de kirkelige kulturminnene er under markert endring. I den forbindelse ønsker Den norske kirke å gjøre denne rike kulturarven til et aktivum for kirken ved å styrke sin kompetanse og kapasitet på kulturarvsfeltet. På Kirkemøtet i 2021 legges det frem en nasjonal kirkelig kulturarvstrategi, jf. KR 64/18. En av målsetningene er å få på plass en god balanse mellom vern og videreutvikling gjennom en forbedret dialog mellom ulike aktører og nivåer. Kirkerådet mener at dette arbeidet vil komme pilegrimfeltet til gode da kirkebyggene i Norge har en lang og kontinuerlig bruk som konstituerende elementer på steder og i landskap, og de spiller fortsatt en viktig rolle i lokalsamfunnets daglige liv. At flere menigheter arrangerer lokale pilegrimsvandring fra kirke til kirke hvor kulturarv- og minner har et sterkt fokus, bekrefter kirkebyggenes aktualitet som kulturminne og kulturarv, samt deres posisjon i tros livet for dagens mennesker.

³ Høringsdokumentet 1. Innledning side 1.

I denne sammenheng vil Kirkerådet minne om *Kulturmelding St. 8 Kulturens kraft, Kulturpolitikk for framtida* s. 7-8, som omtaler vern om kulturarven. Den varsler at regjeringen vil legge frem en stortingsmelding om kulturminnepolitikk i 2020 og en egen strategi for kultur og reiseliv (KUD/NFD). Kirkerådet etterlyser at NPS i den endelige langtidsplanen forplikter seg til å følge opp aktuelle politiske dokument som vil påvirke pilegrimsarbeidet i perioden.

Den kulturelle skolesekken – kirke/skolesamarbeid og trosopplæring

Pilegrimsfortellinger er et av områdene innen *Den kulturelle skolesekken* (DKS), hvor det er utviklet kirkelige produksjoner. Noen av disse har pågått over flere år. Det er all grunn til å tro at Den norske kirke har et urealisert potensial til å formidle tros- og kulturarv innen DKS og kirke/skole samarbeid.

Pilegrimsarbeid er også en del av kirkens trosopplæringsreform. VID – vitenskapelig høyskole har nylig gjennomført et metode- og materiellutviklingsprosjekt om pilegrimsvandring i trosopplæringsreformen. Ett av målene i prosjektet var å fremme og tydeliggjøre menighetenes rolle i lokalsamfunnet⁴. Noen ideer til ulike tiltak innen pilegrimsvandring ligger allerede inne på www.ressursbanken.no, som er Den norske kirkes nettsted for menigheters arbeid for barn og unge. Kirkerådet mener det er grunn til å tro at økt aktivitet innen DKS, kirke/skole samarbeid og trosopplæring vil styrke kirkens pilegrimsarbeid fremover.

Klima og Miljø

Kirkerådet er glad for at NPS løfter frem miljøaspektet i dagens pilegrimsarbeid.

Klimapilegrim har vokst frem som en nasjonal tverrkirkelig folkebevegelse for klimarettferdighet etter kampanjeåret 2015 hvor verdens ledere skulle møtes i Paris for å enes om en internasjonal klimaavtale⁵. I 2019 legges vandringene innen dette nettverket blant annet til vandring langs ledene, strandrydding, vandring til *Håpet katedral* og lokalt fra kirke til kirke. Sistnevnte vil ha fokus på kirkebyggenes betydning for å redusere Den norske kirkes klimautslipp. *Klimapilegrim* vil stå på dagsorden i kirken også etter 2019.

Green pilgrimage er et internasjonalt nettverk som arbeider for et så lite fotavtrykk som mulig ved pilegrimsvandring, f.eks. ved å påse at ledene har en effektiv søppelinnsamling og bruker nedbrytbart materiale ved matserving. For *Green pilgrimage* er det viktig at pilegrimsleder skåner naturen og har et vedlikeholdsettersyn som påser at belastningen ikke øker. Dette gjøres ved at man noen steder faktisk må begrense antall vandrere. Den norske kirke er koblet på begge disse nettverkene. Kirkerådet er glad for at NPS på dette feltet understreker at pilegrimsvandring er grønn turisme og understreker at bærekraft og bevisstgjøring av naturens verdier er et område som forener feltets aktører på tvers av sektorer og landegrensener.

Kapittel 7. Veien fram mot 2037

Mål

Fra Den norske kirkes ståsted er det ønskelig å løfte frem andre leder i langtidsplanen frem mot 2037 i tillegg til pilegrimsleden *St. Olavsvegene til Trondheim*. Store deler av pilegrimsaktiviteten i Den norske kirke vokser naturlig frem på lokalt plan. Kirkerådet mener

⁴ Jf. Trosopplæringsplanen side 31 «Barn og unge skal få mulighet til å delta i lokale pilegrimsvandringene [...]».

⁵ Klimapilegrim <https://www.klimapilegrim.no/>

at en styrking av lokale vandringer vil ha synergieffekt på økt tilgang på åpne kirker og langstidsvandringene, jf. tiltak i delmål 1 i perioden 2020-2025.

Delmål 2 om bærekraftig næringsutvikling er viktig for Den norske kirkes engasjement i pilegrimsutviklingen sett i lys av vår tilknytning til nettverket *Green Pilgrimage*. Kirkerådet vil fremheve at hensynet til naturen må være styrende i næringsutviklingen av arbeidet, ikke bare økonomiske interesser.

Klima og miljø står sentralt i Den norske kirkes arbeid. Vi stiller oss derfor bak delmål 3 i dokumentet, Vi ønsker oss imidlertid at det legges inn et delmål til om enkeltvandringer knyttet opp mot *Klimapilegrim*, da dette aspektet har vært med på å fornye kirkens pilegrimsarbeid og motivere nye mennesker til å vandre, jf. delmål 1 om å fornye og motivere.

Kapittel 9. Konklusjon

Helhetlig organisering av arbeidet

Kirkerådet stiller seg bak høringsnotatets konklusjon om at satsingen på pilegrimsfeltet frem mot 2037 bør bygge videre på erfaringene og kompetansen som ligger i dagens pilegrimsnettverk, jf. konklusjon 1. Her vil vi fremheve verdien av å ha et nasjonalt pilegrimssenter med et koordinerende og overordnet ansvar for pilegrimsarbeidet. Ved dette sikres en helhetlig og forutsigbar satsing i tillegg til at synergieffekten av det etablerte samspillet mellom interessenter og samarbeidsparter ivaretas, jf. konklusjon 2, 3 og 8.

Pilegrimsledene

Kirkerådet er svært glade for veksten av flere leder i landet. I tillegg til arbeidet med ledene som er en St. Olavs vei⁶, er det store arbeidet med kystledene også en viktig del av pilegrimsarven i Norge. *Klimapilegrims* prosjekt om lokale vandringer fra kirke til kirke i lokalsamfunnet, representerer også en viktig videreutvikling av pilegrimsarbeidet. Kirkerådet har grunn til å tro at dette er noe som har et vekstpotensial i årene fremover all den tid klima- og miljø står på den globale dagsorden og omfatter ulike former for bærekraftig turisme. Vi ønsker at kortere vandringer også inkluderes i arbeidet og at flere lokale pilegrimsmål prioriteres utviklet i satsingen frem mot 2037 da dette vil fremme et bredt regionalt og lokalt samarbeid på tvers av ulike sektorer og aktører, jf. konklusjon 5 og 6.

Nye regionale sentre og led-kontakter

NPS kommer med forslag om en dobling av antall sentre. Høringsdokumentet har ikke lagt frem noen fremdriftsplan for når og i hvilken rekkefølge disse sentrene skal etableres. Vi anbefaler at arbeidet med å opprette led-kontakter prioriteres slik at grasrotengasjementet ivaretas og styrkes. En eventuell opprettelse av nye sentre bør bare etableres på bakgrunn av dokumentert lokalt og regionalt behov, jf. konklusjon 6 og 7.

Økonomi og NPS som eget forvaltningsorgan

Økonomiske konsekvenser av konklusjonen tar ikke Kirkerådet stilling til, jf. konklusjon 3 og 4.

Kirkerådet vil ønske NPS lykke til med å ferdigstille ny langtidsplan for pilegrimssatsing frem mot 2037. Vi ser frem mot å utvikle dette arbeidet sammen med NPS.

⁶ Jf. høringsdokumentets kart over leder side 16 hvor kun tre leder kategoriseres som «annen pilegrimsled» og mål i kap. 7 *Veien fram mot 2027* med delmål 4 St. Olavsveiene til Trondheim.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
Direktør

Jan Christian Kielland
avd.dir.

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.